

PROFIL súčasného výtvarného umenia / Contemporary Art Magazine 4/2023, ročník XXX

Šéfredaktorka / Editor - in - Chief: Jana Geržová

Zástupca šéfredaktorky / Editor - in - Chief Deputy: Michal Murin

Vydavateľ / Publisher: Kruh súčasného umenia Profil, IČO 31794271

Redakčný kruh / Advisory Board:

Ladislav Čarný, Daniel Fischer, Ivan Gerát, Monika Mitášová, Juraj Mojžiš, Pavlína Morganová (CZ),

Katarína Rusnáková, Anna Vartecká (CZ)

Adresa / Address: Klimkovičova 4, 841 01 Bratislava, Slovensko / Slovakia

Tel.: +421 903 749 411, e-mail: jgerzova@gmail.com

Jazyková redakcia / Proofreading: Beáta Beláková

Preklady / Translations: Anna Antalová

Dizajn / Design: Elena Pätoprstá

Tlač / Printed by: Tlačiareň Cicero, spol. s r. o.

Štúdie napísané pre časopis Profil boli anonymne recenzované dvoma nezávislými recenzentmi. / *The studies written for the Profile magazine are anonymously peer-reviewed by two reviewers (scholars in a discipline).*

Indexované v databázach EBSCO / Indexed by EBSCO

PREDPLATNÉ VYBAVUJE:

Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a. s.

Oddelenie inej formy predaja

P.O.BOX 183

830 00 Bratislava 3

e-mail: predplatne@abompkapa.sk

www.ipredplatne.sk/katalog-produktov/noviny-a-casopisy/profil

Registračné číslo Ministerstva kultúry SR: EV 5381/16 ISSN: 1335-9770

Nevyžiadané rukopisy a fotografie redakcia nevracia.

Číslo bolo imprimované: 10. 12. 2023

Autori a autorky fotografií: Sonal Bakrania, Boglárka Éva Zellei, Madeleine Buddo, Geoffrey Clements, Sam Day / Rod Tidnam, Eugenio Falconi, Lucy Green, Simona Gottierová, Milota Havránková, David Heald, Joe Humphrys, Barbora Jurčová, Viki Kollerová, Christopher Makos, Ester Mládenková, Seraphina Neville, Daniel Perez, Peter Poljak, Rudo Prekop, Lewis Ronald, Szekeres Laura Virág, Dana Tomečková, Ondrej Urban, Jemima Yong

Na predsázke je použitý detail diela: Indickéj fotografky Pamele Singh, Chipko: Tie, ktoré objímajú stromy v Himalájach #4, 1994 © Pamela Singh

V obsahu je použitý detail diela: Rudolf Prekop: z cyklu Nájdené filmy/Found Films, 1994, čiernobiela fotografia, formát A4/24 x30 cm (kontaktné kópie). Majetok autora

Na obálke je použitý detail diela: Simona Gottierová: Aha, tu si, Photoport, Bratislava, 2018, performer i a performerky: Martin Hrvol, Zoltán Czákó, Nikola Balberčáková, Martina Mäsiarová. Foto © Ondrej Urban

OBSAH

4 EDITORIÁL / FROM THE EDITOR

NÁVOD NA PREŽITIE / INSTRUCTIONS FOR SURVIVAL

6 Jana Geržová / Martina Chudá / Peter Lančarič

ŠTÚDIA / STUDY

16 Katarína Rusnáková: Andy Warhol a slovenská scéna / *Andy Warhol and the Slovak Scene*

48 Katarína Rusnáková: POST SCRIPTUM: Andy Warhol

PROFIL PROFILU / PROFILE OF PROFIL

52 Simona Gottierová

56 Zuzana Janečková: Čím si a čím by si chcela byť? / *What are you and what would you like to be?*
Simona Gottierová: Choreografka situácií a DJ-ka voní / *Choreographer of situations and DJ of smells*

FEM POZITÍV / FEM POSITIVE

94 Domáce nástroje, zo série Obrúsok / *Серветка / Servetka / Household Tools, from the series Napkin / Cervetka*

LONDÝNSKA SCÉNA / LONDON SCENE

100 Gábor Hushegyi: Rozmanitosť, inklúzia, dekolonizácia a kritická sebareflexia. Londýn 2023 / *Diversity, inclusion, decolonization and critical self-reflection. London 2023*

KRITIKA KRITIKY / CRITICISM OF CRITICISM

126 Adrián Kobetič: Úvodné slovo / *Introductory Word*

130 Bruno Latour: Proti kritike, za kritiku / *Against Critique, For Critique*

142 Monika Mitášová: Latour o kritike? / *Latour On Criticism?*

148 Jana Babušiaková: Môžeme byť znovu kritickí? / *Can We Be Critical Again?*

154 Peter Megyeši: Napätie medzi obrazmi a textami / *Tension Between Images and Texts*

162 Lucia Miklošková: Východisková je pochybnosť / *Doubt As A Starting Point*

168 Miroslava Urbanová: V konflikte záujmov. Prečo už iba píšem o umení / *In a Conflict Of Interest. Why I Only Write About Art*

Ruská ozbrojená agresia proti Ukrajine trvá rok aj desať mesiacov, a hoci by sme si želali jej skoré ukončenie, realita je iná. Do rubriky *Návod na prežitie*, ktorú sme vytvorili tesne po začatí vojenského útoku, sme tentoraz oslovili dvojicu umelcov Martinu Chudú a Petra Lančariča, ktorí na *Deň boja za slobodu a demokraciu* uskutočnili veľmi silnú pietnu akciu, – solidarizujú sa s obeťami vojny, – ktorej stopa v podobe obalenia socialistickej „mierovej“ plastiky na ceste neďaleko Trnavy má potenciál atakovať naše emočné vyhovenie v okamihu, keď sa správy z bojiska stali súčasťou každodennej reality.

Profil č. 2/2023 priniesol okrem iného preklad štúdie Mareka Średniawu, v ktorej sa komparatívnym spôsobom pozrel na tvorbu generácie, geograficky a kultúrne vzdialených umelcov – reprezentanta medzivojnovnej poľskej avantgardy Witkacyho a Andyho Warhola. Dnes prinášame pôvodnú štúdiu Kataríny Rusnákovej, v ktorej skúma Warholov vplyv na slovenských umelcov a umelkyne, mapujúc tvorbu vznikajúcu od 60. rokov 20. storočia až do súčasnosti, pričom sa zamerala aj na menej známe paralely ako v prípade nájdených filmov Ruda Prekopa alebo šitých fotografií Miloty Havránkovej.

V rubrike Profil Profilu predstavujeme tvorbu Simony Gottierovej, ktorá aktuálne vystavuje v galérii Kolomana Sokola v Liptovskom Mikuláši a jej samostatná výstava pod poetickým názvom *Šúpanie nekonečného pomaranča* potrvá až do 20. januára 2024. Oslovili sme kurátorku výstavy Zuzanu Janečkovú, ktorá sa s autorkou rozprávala o pestovaní kameňov, šúpaní pomarančov a jedení jabĺčok, o každodenných činnostiach, ktoré sa zvláštnym spôsobom transformujú do nespektakulárnej minimalistickej tvorby. Som rada, že tento tichý, meditatívny a empatický rozhovor, pri ktorom som sa ja sama na okamih ponorila do inej dimenzie, môžeme ponúknuť čitateľom a čitateľkám.

Jana Babušiaková si do rubriky Fem pozitív vybrala dielo Daniely Krajčovej: Domáce nástroje, ktorého základom je výšivka s motívmi tematizujúcimi domáce práce a častú frustráciu sociálne izolovaných mamičiek na „materskej“. Jej pridanou hodnotou je spôsob, akým autorka prostredníctvom komunitného vyšívania zapojila do projektu ukrajinské ženy, pre ktoré sa vyšívanie stalo istým druhom terapie.

Jesenná londýnska scéna ponúka desiatky skvelých žánrovo, tematicky aj koncepcne rôznorodých výstav, ktoré reflektujú celé spektrum problémov, vrátane kritického vnímania koloniálnej minulosti Veľkej Británie – *Black Atlantic: Power, People, Resistance* (Fitzwilliam Museum, Cambridge), alebo vzťah medzi patriarchálnym útlakom žien a devastovaním planéty – *RE/SISTERS: A Lens on Gender and Ecology* (Barbican Art Gallery). Gábor Hushegyi ponúka analýzu vybraných projektov, ktorú môžeme chápať aj ako kritické zrkadlo nastavené slovenskej realite.

Posledné tohtoročné číslo Profilu vzniklo v spolupráci s hosťujúcim editorom Mgr. Adriánom Kobetičom, PhD., ktorý pripravil tematický blok, kde sa v spolupráci s generáciou mladších kritikov a kritičiek – Jana Babušiaková, Peter Megyeši, Lucia Miklošková a Miroslava Urbanová zamýšľa nad tým, aký status má v súčasnosti kritika umenia a obecné kritické písanie ako také. Táto téma nie je nová, ťahá sa celým 20. storočím, jej aktuálnosť sa nezmenšila ani po zlome tisícročí a je prepojená aj s dejinami časopisu Profil. Už v roku 1996 sme uverejnili prednášku Petra Michaloviča: *Ako je možná umelecká kritika v pluralitnom svete?*, a k tomu vypracovaný koreferát Pavla Minára z Ústavu slovenskej literatúry SAV, ako aj prepis diskusie, na ktorej sa zúčastnili napr. Juraj Mojžiš alebo Václav Macek, ktorý si už vtedy položil otázku: *Čo znamená kritika dnes?*¹ K téme kritického písania sme sa vrátili v roku 2001. Pripravili sme monotematické číslo, kde sme presunuli akcent z diela na jeho textový komentár, zaujímalo nás nielen to, o čom sa píše, ale aj ako sa píše. Vstupný text napísal Peter Michalovič a jeho *Démon Ekfrasis a písanie o (výtvarnom) umení*² neustránil relevantnosť ani dnes. Dôkazom je skutočnosť, že Peter Megyeši sa naň vo svojom aktuálnom príspevku *Napätie medzi obrazmi a textami: Poznámky ku kritickému písaniu o súčasnom vizuálnom umení* niekoľkokrát odvoláva. Mohla by som pokračovať anketou *Jazyk a zodpovednosť*,³ kde som oslovila Ivu Mojžišiovú, Martinu Pachmanovú a Ivana Geráta, aby sme diskutovali napr. o probléme posilnenia právomoci interpreta, fenoméne interpretácie a nadinterpretácie alebo vzťahu medzi umením druhej polovice 20. storočia, napr. konceptuálnym a feministickým umením a jazykom ich interpretov a interpretiek. V čísle 4/2013 sme referovali o 46. ročníku svetového kongresu AICA, ktorý prvýkrát v dejinách zorganizovala Slovenská sekcia AICA (Košice, Bratislava) vedená v tom čase Jurajom Čarným. Uverejnili sme preklad prednášky americkej kritičky Elaine A. King, ktorá sa zamerala na špecifický problém západného artworldu, a ukázala, ako sa pod vplyvom trhu s umením radikálne oslabil význam kritika umenia.⁴ V roku 2016 sme priniesli *Poznámky k metakritike* Petra Megyešiu,⁵ ktorý sa podujal kriticky zhodnotiť zaujímavú iniciatívu českých umelcov a umelkyň nespokojných so stavom umeleckej kritiky. V publikácii *Meta 1: Sborník metakritických textů* (2015) podrobili radikálnej kritike recenzné texty uverejnené vo vybratých českých umeleckých časopisoch, ale ako píše Megyeši, sami sa nevyhli nedostatkom, ktoré kritizovali. Na záver pripomeniem štúdiu Silvie L. Čúzyovej, kde svoje úvahy o kritike umenia a kurátorstve ilustrovala na dvoch prípadových štúdiách amerického kritika umenia/umelca Jerryho Saltza a českého umelca/kurátora Michala Škodu.⁶

I keď história *kritiky kritiky* umenia nie je ešte napísaná, je dobré, že iniciatíva Adriána Kobetiča sa stretla s ohlasom a blok príspevkov uverejnených v aktuálnom čísle môže vyvolať potrebu diskutovať nastolené problémy. O to viac, že úvodným textom k tomuto tematickému bloku je esej Bruna Latoura: *Proti kritike, za kritiku* (2019), ktorú preložila a vysvetľujúcimi poznámkami opatřila Monika Mitášová.

1 Profil súčasného výtvarného umenia, 1996/3-4, s. 8 – 19.

2 Profil súčasného výtvarného umenia, roč. 8, 2001/4, s. 14 – 15.

3 Profil súčasného výtvarného umenia, roč. 8., 2001/4, s. 30 – 39.

4 KING, E.: Šlamastika s kapitálom. Profil súčasného výtvarného umenia, 2013/ 4, s. 10 – 17.

5 MEGEYŠI, P.: Poznámky k metakritike. Profil súčasného výtvarného umenia, 2016/1, s. 128 – 136.

6 Čúzyová L., Silvia: Pokus o prekročenie resentimentu v hľadani tradície. In: Profil č. 4, 2019, s. 24 – 37.